

H Y P E R I O N

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

Director : C. ARGINTARU

COLABOREAZĂ:

*C. ARGINTARU, Vladimir NICOARĂ, Pimen CONSTANTINESCU,
Mihail DRĂGĂNESCU, Florica CIURA, Maria PEȘTEANU, Ionel
CHISĂLITZĂ-SEVEREANU, Ciociu ANDERCO și Sya APOSTOL*

CĂRȚI, REVISTE, ȘTIRI
Vignete de Marcel OLLINESCU

ANUL II — Nr. 8 DIN AUGUST 1933 — CLUJ

HYPERION

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

DIRECTOR : C. A R G I N T A R U

APARE LA SFÂRȘITUL FIECĂREI LUNI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

C L U J , C A L E A D O R O B A N Ț I L O R N O . 6 0

ABONAMENTE NUMAI ANUALE :

PARTICULARI 200 LEI

INSTITUȚIILE DE ORICE FEL,

FIE DE STAT SAU PARTICULARE 300 LEI

MINISTERELE ȘI STREINĂȚATEA 500 LEI

ÎN COMERȚ NU SE GĂSEȘTE

REVISTA NU SE TRIMITE DECÂT ACE-

LORA CAR: ACHITĂ ÎNAINTE ABONA-

MENTUL

MANUSCRISELE NEPUBLICATE SE ARD

COPILĂRIA MEA

Pe unde 'mpopistratul strugurilor
 coace plaiul
 și pitpălăcii cântă prin toriștile de mei,
 iar rugilor pe câmp
 le strălucesc murele — ochi de luceferi ;
 pe unde femeile 'nălbesc la țuțuroaie pânze de in
 și ielele joacă la ierugă Rustemul cu mâinile 'n șolduri ;
 pe unde Muma Ploilor stă ascunsă 'n zăvoi
 așteptând să treacă bușneagul de căldură
 ca să umfle apele 'n ududoii,
 iar cârțițele să facă pe răcoare
 mușuroaie pe rozoare ;
 pe unde moș Scoabă, în toflogi,
 poartă pe umerii gârbovi
 desagii plini cu roada câmpului,
 și mânzații își frâng coarnea în păduceii braniștei,
 iar gușterii nu mai au astâmpăr prin tufele de vie, —
 prin aceste locuri îmi caut copilăria
 trăită pe deșelatul murgului,
 și tinerețea rămasă prin aracii viilor,
 alinată ca drevele de smeu pe vârful unui măr.

Treceau prigorile 'nsetate deasupra miriștilor
 și-un erete
 se da de unda morții dup'un brabete ;
 Chiva lui Ghilăială aulea și cânta din băerile inimii
 de răsuna valea Strâmbii ;
 răceala serii se lăsa pe 'ndelete
 ca o geană de haiduc.
 Prin capul viilor mă 'mbăta mirosul de cimbru
 și nu știam pe care colnic s'apuc
 să mă pierd mai repede prin hățișuri.
 Prin desişuri,
 la câte-un luminiș,
 fluturii din zăvelcile măriilor
 scânteiau ca licuricii 'n iarbă,
 iar sâni, ca grunții de piatră,
 cu sfârcuri obrasnice,
 străpungeau borangicul ciupagelor.

E mult de-atunci !
 S'a schimbat o lume !
 Mă scaldă amintirile bogate.
 Zadarnic îmi caut trecutul !
 Nu-l pot găsi prin ziduri de cetate !

DORA

Rupt de viață și de cânt
 Așa zdrobit cum astăzi sânt,
 Doresc o cupă cu vin bun
 Și fata, ce subt-un alun
 Fecioria și-a lăsat
 Și-acum trăiește din păcat;
 Se lasă dusă de vârtej,
 Nu stă pe gânduri de-i prilej.

Umpleți cămile cu vin,
 Pentru Dora să închin,
 Că-i trează 'ntr'una și vioate,
 Știe trupul să-și îndoale;
 Așa cuprinde ea pe om
 Cum iederea cuprinde-un pom;
 De aceia 'n clocot ne iubim
 Să știm și noi că mai trăim.

ZĂNATIC

Joacă peste dâmburi zarea
 și pe câmp așterne cer,
 peste dealuri deșirate
 norii vin pe rând și pier.

Seara pune 'n drumuri cânt
 și cu cimbru 'mpodobeste
 doine ce se duc pe vânt.

Dintr'al lunii jeregai
 licuricii iau lumină
 și o varsă în susai.

Și luceafărul la nimfe
 face zâmbre, deochiat
 de priviri încrucișate, —
 e zănatic, căpiat.

SEARĂ DE AUGUST

Spinarea dealurilor
 este cârpită cu petece de crâng, —
 cele din urmă raze de soare
 pe turla bisericii se frâng.

Cade o pulbere de întuneric
 și atâta liniște e 'ngrămădită
 peste tot
 încât valea pare adormită.

Doar pe coastă coboară
 o fată cântând
 c'o legătură 'n subsuoară.

Câte-un cosaș trece agale
 măsurându-și cu privirea
 iarba doborâtă
 pale, pale.

Porumbului — negre ca păcura de-atâta sănătate —
 mătăsurile îi răd
 răsfirate.

Intunericul se lasă.
 O căruță calul și-l grăbește spre casă.

Parii de telegraf,
 ca niște sentinele,
 veghează la porțile satului
 ferindu-l de rele.

MIȘEI

Privesc cu milă pe semeni
 Când sunt netrebnici și vicleni,
 Codrul mi-l iau dela gură
 Și pe urmă mă înjură;
 Eu nu-i mai blestem deloc,
 Vieța lor e iad și foc.
 Au ajuns ca vai de ei,
 — Nu-mi pun mintea cu mișei.²

C. ARGINTARU

SMINTEALA MONAHULUI MACARIE

Automobilul viră elegant pe lângă iordul de flori din fața arhondaricului și stopă brunch, exact lângă scară. Sus, în cerdac, un monah rotofei își ridicase ochelari pe trunte ca să vadă mai bine musafirii așteptați. Pe ușa automobilului se repezi un tânăr, iar după el se iviră două picioare — proeminența unui pântec bine hrănit — și, în sfârșit, un cap chel, lucios și transpirat. Musafirii urcaseră scările arhondaricului, primul, ușor, săltăreț și grăbit iar secundul ținându-se de rampă, pufuind cu înverșunare și ștergându-și sudoarea de pe ceafa inundată.

— Bine cuvintează, părinte, rosti tânărul pe când grăsunul mormăi ceva care ar fi putut însemna: „bună ziua”.

— Domnul să vă binecuvânteze, fiilor, răspunse monahul împungând aerul cu degetele rășchirate pentru a însemna crucea.

— Ce s'a întâmplat, părinte? întreabă tânărul.

— Mare pozna, domnule...

— Procuror! Eu sunt procurorul și dumnealui e doctorul primar, zise tânărul arătând pe grăsun.

— Să fiți sănătoși și bine-ați venit! Eu sunt monahul Ghenadie păcătosul, stareția acestui sfânt lăcaș. Apoi, domnule procuror și domnule doftor, mare canon ne-a trimis Domnul pentru păcatele noastre. Un monah, cuviosul Macarie, pre numele său, — Dumezeu să-l odihnească și să-i ierte fărădelegea, — și-a ridicat zilele prin ștreang.

— O fi tânăr și îndrăgostit de o parte femeiască, mormăi grăsunul.

— Nu bărfi, fiule, că mare păcat săvârșești. E un cuvios monah de 90 ani, liniștit...

— Păi, acum știu eu că-i liniștit, spuse morcănos doctorul.

— Era bun slujitor al Domnului și duhovnicul nostru al tuturor.

— Și unde se găsește? în reabă procurorul.

— În chilioara lui pe care am închis-o până la venirea domniilor voastre.

— Să mergem la fața locului, zise doctorul.

La trecerea convoiului condus de procuror de-alungul șirului de chilii moțeste dela sfânta mănăstire Vironca, capete bărboase și speriate se șteau la geamuri și dispăreau iute în întunericul chiliilor.

Când trecu pragul în chilioara răposatului Macarie, procurorul, după ce roti pivlrea, avu un gest de spaimă și desgust. Monahul Macarie, atârnat în dreptul ferestrei de-un cui, cu ochii holbați, arăta o limbă uriașă și vânătă. Dedesubt, scaunul pe care se urcase era răsturnat. Pe masa de sub icoana sfântului Neculai o sticlă pântec-

coasă, lângă o carte bisericească, mai avea pe fund două degete de vin roșu. Doctorul întinse arătătorul mâinei drepte, ca un cârnăcior și întreabă :

— Era bețiv răposatul ?

— Ferească Dumnezeu, domnule doftor !

— D'apoi bine, părinte, nu vezi cu ce sticlă pântecoasă s'a trudit ?!

— Apoi, fiule, cine poate ști dacă ea plină au fost.

— Bine, bine, mormăi doctorul, să cercetăm mai departe.

— Și nu presupui, cuvioase părinte, care să fie pricina acestei funeste hotărâri, întreabă procurorul ?

Cuviosul Ghenadie clipi repede de câteva ori și rămase fără glas.

— Adecă : din ce pricină s'a spânzurat moșneagul ? lămurii doctorul

— Cine poate cunoaște căile diavolului, răspuse filozofic starețul.

— N'a lăsat vre-o scrisoare, vre-un cuvânt de lămurire la vre-un monah ? întreabă procurorul.

— D'apoi cui era să-i lase, dacă el singur era duhovnicul nostru !

— Troglodiți, mormăi doctorul apropiindu-se de masă. Deodată izbucni într'un hohot de râs și se întoarse către procuror.

— Nu râde, fiule, în această chilie unde plutește sufletul răposatului, spuse starețul cu smerenie. Nu te lăsa stăpânit de diavol.

— Aha ! Ghiavolul ! Uite ghiavolul, părinte, hohoti doctorul fluturând o carte poștală găsită lângă caslov. Privește, procurorule, și te luminează !

Doctorul trecu magistratului cartea poștală cu fotografia unei dansatoare anonime. Imbrăcată într'un costum foarte redus, sta într'un picior, celălalt fiind ridicat în sus și ținut de vârf cu mâna. Pe costumul, care îi ascundea cele mai tainice locuri, o mână nedibace căutase să însemne ceia ce era acoperit. Procurorul trecu starețului poza.

— Piei, drace ! făcu starețul însemnând crucea pe punctele cardinale ale cuioșiei sale, Asta-i o muiere goală !

— Ghiavolul, părinte, zise doctorul. Apoi întorcându-se spre procuror : Acum trebuie să scrim singuri că n'ai vrut să luam și un grefier.

— Să mai cercetăm, răspuse procurorul apropiind -se de masă. Ce o fi asta, doctore ? întreabă el ridicând de pe scoarța ceaslovului câteva pagini scrise

Doctorul luă foile și mormăi :

— Păi cine poate ceti drăciile astea chirilice ! Ia vezi dumneata, părinte, zise el trecând foile starețului.

Cuviosul Ghenadie își potrivi ochelarii și depărtând foile ceti :

„Lămurire pentru cuviosul Ghenadie starețul“.

— În sfârșit, poate aflăm taina ! Cetește, părinte !

Cu glas monoton, cu unele pauze chiuitoare și cu silabisiri enervante, monahul ceti lămurirea defunctului.

„Am știință că, după canoane, amarnică osândă mă așteaptă pentru fărădelegea ce o săvârșesc, diavolului sufletul meu vânzându-mi-l,

dară m ntea împuținându-mi-se până la sminteală, cu ispitele trupestă și diavolești nu mai pot lupta, iară scăpare și luminare nicăiri nu pot găsi.

„Din tinerețe trupul în fărădelegi prăvălitu-mi-s'a, iară sufletul întinat foarte mi-au fost, că, pre calea mântuirii pre care doream să călătoresc, numai pilde rele am cunoscut. Valuri de păcate m'au copleșit, că pre muiere am cunoscut-o în toată goliciunea ei, mulțimea băuturilor bețive în rândul dobitoacelor m'am pus, iarăși cântecele lumești și măscările fără de număr, gâtlejul și gura mea le-au împuțit. Impotriva tuturor — după ce le-am cunoscut pe ele — din răspuțeri am luptat, genunchii jupuindu-mi în metanii și glasul răgușindu-mi de mulțimea rugăciunilor rostite cu credință și smerenie. Și abia acum ajuns la adânci bătrânețe, bag de seamă că toată truda mea zădarnică au fost pentrucă, păcatele și fărădelegile pre care eu nenorocitul le socoteam de istov învinse, asupra mea s'au năpustit din nou, mai vajnic, mai usturătoare și mai multe.

„Iară pentru hălăduirea mea pe drumul păcatelor nu este numai sufletul meu vinovat ci, mai ales, acei cari pre acest drum cu pilda lor m'au împins“.

— Starețul Ghenadie se opri și ridica ochii cu sfială spre ascultători.

— Incepe să bârfească, nemernicul, Dumnezeu să-l erte și să-l odihnească.

— Lasa comentariile, părinte, spune răstit doctorul, și zi înainte. Starețul continuă:

„Pentru desăvârșirea păcatelor mele, Dumnezeu mi-a dăruit glas mândru și duios pentru cântare, din care pricină din tinerețe am fost luat la sfânta Mitropolie, unde arhidiacon am ajuns. La început miratu-m'am foarte de scumpetea podobabelor, de bogăția odăjdiiilor și de mândreța vestimintelor cu cari monahii să împodobeau, și cari, — duple mintea mea puțină și proastă, — nu se potriveau cu canoanele, ele cerând smerenie suftetului și osândă trupului păcătos. Dară această mirare a mea, multă vreme n'au ținut pentrucă alte sminteli aveau să năvălească asupra sufletului și trupului meu.

„În taina chililor, sau în dosnice crășure, ținute de neguțatori din neamul carele pre Domnul și Mântuitorul nostru l'au răstignit, frații mei întru Domnul, monahii mai vârstnice, preoți și duhovnici, crunte beții faceau. Iară eu chemat eram să le îndulcesc băutura cu irmoase și psalmi, cântați cu mare glas. Dela o vreme nemulțumiți fiind cu cântările psaltichicești, cântece de lume m'au învățat, iară în scurtă vreme, duple cântecele cu măscări m'au deprins a zice.

„Știu ce vei spune, cuvioșia ta : „Trebuie, călugăr nevrednic ce ești, să lupți împotriva acestor ispitiri diavolești“. La această dovadă îți voi răspunde pe bună dreptate : Eu, nemernicul, n'am avut știință că diavolul, câteodată poate lua înfățișare de călugăr, carele să-și ispitească și să-și întineze frații.

„Și tot din aceste beții, la care cu trupul m'am dat și eu păcătosul, au urmat și celălalt păcat : cunoașterea trupului de muere. Drept e că la început am avut spaimă și scârbă — duple cum la bețiile

dela început am avut mare căință și crâncene dureri de cap — dară mai pre urmă beția îmi aducea veselie și zburdăciune, iară dragostea lumească o mulțămire pre care nu ți-o pot tălmăci cu graiul, că muerea glas plin de dulceață are și trup plin de ispitiri poartă, lucruri pre cari socotesc că și cuvioșia ta le cunoaște“.

Starețul se opri holbând ochi la figurile cari zâmbeau.

— Nu se cuvine să cetesc mai departe!

— Pentruce, părinte? întrebă procurorul.

— Mă opresc canoanele, fiule, să cetesc bârfeala unui călugăr smintit împotriva mai marilor săi.

— Ba eu chitesc, părinte, că e mai bine să cetești dumenata, zise doctorul. Scrisoarea trebuie cetită până la sfârșit. Și dacă nu poți atunci vom chema alt călugăr.

— Nu, fiilor, mai bine o cetesc eu, zise starețul oftând adânc. E mai bine să cunoaștem numai noi smintea răposatului.

— Care smintea! prin alți i-au venit, zise doctorul.

— Apoi, domnule doctore, se vede că sufletul răposatului era de multă vreme în stăpânirea diavolului, iară acum căzuse în mintea copiilor.

— Bine, bine, mormăi doctorul. Zi înainte.

„Și gura mea, ceti starețul, adevăr n'ar grăi dacă n'ași spune că multă vreme m'am luptat între păcat și căință. Ca după fiștecare beție în chilie mă ascundeam, singur mă propozeam și rugăciuni de iertare către Domnul, din fundul inimei mele înălțam. Iară după apropierea de trup muieresc îngenunchiam plângând și posteam zile dea-rândul. Căința mea multă vreme nu ținea, că din nou eram chemat de mai mari mei la săvârșirea păcatelor.

„Cu ajutorul lui Dumnezeu, după plângerea la prea sfințitul, ai mai mari, asupra cărora năvălisem în stare de beție, am fost trimis în această sfântă mănăstire, unde pocăința și smerenia mea au fost răsplătite cu darul preoției și mai pe urmă, la bătrânețe, cu al duhovniciei. Cei 40 de ani cât au stărețit cuvioșii Iftimie și Melchisedec — Dumnezeu să-i odihnească — când acest sfânt lăcaș era numai pentru pocăință, smerenie și rugăciune, gura mea n'a gustat băuturi bețive, fără cât numai sfânta împărtașanie, iară trupul meu nu s'a întinat cu apropiere muierescă. Socoteam, după mintea mea slabă, că mă mântuisem. Iată însă că Dumnezeu, pentru pedeapsa mea, te-a pus pre cuvioșia ta stareț acu 5 ani. Și după un an dela începutul oblăduirii cuvioșiei tale, asupra mea păcatele iarăși au prins să năvălească. Că după cum stii, în fiștecare vară, ograda sfintei mănăstiri de muieri este plină, iară chiolhanurile nopți întregi țin, tocmai când monahii se adună în casa Domnului. Adevăr este că muierile vin cu bărbații lor, iară la chiolhanuri, afară de cuvioșia ta, puțini monahi iau parte“...

Starețul se opri.

— Ce-i părinte? întreabă procurorul.

— Amarnic bârfești păcătosul, zise starețul cu ciudă.

— Lasă, lasă, părinte, că noi nu credem. Era smintit răposatul, zise împăciuitor procurorul. Cetește mai departe.

„... puțini monahi iau parte, dară ispitirea fără de măsură se dovedește a fi. Că mirenii și mai ales muerile, aci pentru închinăciune nu vin, ci numai pentru păcat și sminteală, purtându-și printre monahi mădularele aproape goale, priviri diavolești spre cei mai tineri aruncând.

„Și pre acestea văzându-le eu păcătosul, precum și răsunetul cântecelor de lume, ale lăutarilor și diavoleștilor mașinării de cântat aduse în mănăstire, trecutul meu întinat l'au înviat pre el. Inchis în chiliala mea beam crâncen mărăind măscările de demnlt. Iară ani mai fiind mulți foarte și puterile împuținându-mi-se, păcat trupesc n'am săvârșit, deși îl doresc foarte, dară chipuri cu trupuri de mueri, ca acela de lângă ceaslov, de unde puteam le culegeam. Așteptam, păcătosul și nemernicul, să-mi vie iarăși ceasurile de câință și de mustrare, de post și de rugăciune, pre care în trecut le aveam. Dară ele nu mai veneau și eu tot mai mult în mocirla păcatelor și fărădelegilor mă afundam.

„Și abia eri o rază de lumină s'a pegerât asupra minței mele. Macarie, nemernicule și păcătosule, m'am propozit singur, tot mai mult în nevrednicie te afunzi și ceasul de căințe nu vine. Și dacă nu vine, înseamnă ca tu de istov te-ai smintit. Ca un porc necuvântător teai și grohăești necuviințe chiorându-te la chipuri spurcate. Pune-ți capăt zilelor acuma, când mai licărește o rază de căință, că altfel de răsul lumi vei ajunge. E păcat să-ți ridici zilele, că în iad vei sălășlui. Dară și așa cum ești, dacă vei trăi, tot acolo dreptul judecător te va trimite. Mai bine sfârșește-o din vreme până nu te-i face de hulă și batjocură „Aceasta îmi este lămurirea pentru cuvioșia ta“.

Macarie păcătosul

Starețul își ridică ochelari pe frunte.

— Mare este pedeapsa lui Dumnezeu, rosti el făcându-și semnul crucei. Acum, fiilor, să mergem la o lecuța de gustare și pe urmă veți face formele pe care le știți. Numai un lucru am să vă rog: spuneți monahilor că răposatul se smintise — precum și este — și în mintea copilăriei cazuse.

Vladimir NICOARĂ

NOAPTE DE IULIE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

după Arturo GRAF

Senină, blândă noapte de Cuptor,
Subt scânteerea cerului imens;
Poiană 'n codrul neuitat pe munte
Ce te învâluie cu ușoare umbre;

Oglinditoare ape adormite,
Ce-abia la țârm mai tresăriți în valuri;
Vânt ce adii răpind în molcom suflu
Mirezmele așipitelor corale;

Tăcere înaltă, minunat repaos,
Mister de nepătruns, în care grija
Cea rea și setea de păcat se sting;

Adâncă, mută, tainică armonie,
Primți-mi obosețul cap, primăți-mi,
Rănitul și îndureratul suflet.

Trad. de Pimen CONSTANTINESCU

EVOLUȚIA RELIGIEI

Omul, din toate timpurile, și religiile sale, au evoluat împreună și în același grad. Religia primitivă a diferitelor rase de pe glob a fost barbară, ca și omul care o practică, iar pe măsură ce oamenii au devenit mai civilizați, religiile lor au devenit mai umane și în armonie cu un ideal mai înalt. Comparația se poate face azi, examinând religiile triburilor africane, asiatice și europene.

Legea, care guvernează dezvoltarea corpului fizic, poate fi aceea a selecției naturale, pentru a asigura o ereditate prosperă; pe câtă vreme aceea a evoluției este legea sacrificiului.

Este învederat, că orice impulsie care împinge pe om a adopta un ideal mai ridicat de conduită, în relațiile sale cu ceilalți oameni, trebuie să vie din interiorul sufletesc. Această forță abstractă există, chiar dacă adeseori nu o înțelegem, dar nu se poate nega. Incet, dar sigur, altruismul înlocuiește egoismul. În inima fiecărei ființe omenești, forța altruismului divin, lucrează ca un aluat. Această forță transformă pe indelete sălbatecul în om civilizat și care om civilizat se va transforma mai apoi în om spiritual desăvârșit și în cele din urmă în om dăvin sau Dumnezeu.

La început, în primele rase, omul era privat de conștiință, el fiind un primitiv. Evoluția sa — arată știința esoterică — a fost condusă de Marile Ființe cari lucrau pentru el în mod ocult din lumea invizibilă.

Apoi a fost pus sub direcția Mesagerilor-divini sau regi, pe cari îi putea vedea și la ale căror comandamente religioase trebuia să se supue ca unei puteri temporale.

I se dăte mai apoi să observe comandamentele unui Dumnezeu, pe care nu-l putea vedea.

În cele din urmă omul trebuie să învețe a se ridica de-asupra comandamentelor pentru ca ele să devie o lege în el însuși și a ajunge să

se supune să trăie în armonie cu legile naturii, cari sunt legile lui Dumnezeu.

Cea dintâi dintre religii, care s'a dezvoltat a fost *religia de rasă*, care întipări omului un oarecare grad de altruism, cerându-i sacrificii, în schimbul cărora însă, conducătorul dăvin, numit de știința ocultă *spiritul de rasă*, devenia protectorul și apărătorul poporului său.

Religia judaică la Ebrei, aceea a lui Confucius la Mongoli, și la alte asemenea popoare, au fost religii de rasă, adică separative, egoiste, cari imprimau tot ceia ce cereau interesele personale, în paguba altor rase. Umanitatea în acel stadiu numai prin separativitate putea să-și apropie mai bine învățăturile date. Șovinismul este principiul cardinal al spiritului de rasă, contrariu umanitarismului.

Dar când religiile de rasă ajung la un principiu de unitate fundamentală care tinde să realizeze o eră de iubire, implicit ele trebuie să ajungă să fie înlocuite cu o altă religie mai universală și altruistă, ca aceea a religiei creștine, care este pe o treaptă mai înaltă de evoluție.

Înainte religiei creștine celelalte religii propagau doctrina reîncarnăției și a legii consecințelor, pe care religia creștină nu o propagă în public, deși — spun ocultistii creștini — Crist a propagat reîncarnăția discipolilor săi (Matei XVI. 13. 14; Luca IX. 18. 19.).

Destinul a făcut ca omul să cucerească și lumea materială, pentru că numai cunoașterea doctrinei reîncarnăției putea să contribuie la progresul omului. A trebuit deci, pentru un moment, să se dea lumii convingerea, că viața actuală nu constă decât din viața terestră, spre a se putea concentra toate forțele spre progresul material. Viața luă această direcție, omul dezvoltându-și mijloacele tehnice de producție; de locomoție terestră, acuatică și aeriană; de răspândirea ideilor prin presă, cinematică, radiofonie, televiziune, etc., care-l făcu să iasă din separativitatea de rasă și la al cărui apogeu va trebui să ajungă în viitor.

În general — arată filosofia esoterică — când un Ego este gata pentru o religie mai avansată el se reîncarnează într-o țară în care această religie prevalează, satisfăcând astfel legea evoluției sale, avansând de la o rasă la alta, dela orient spre occident.

Exercițiile respiratoare pe cari le fac hindușii pentru dezvoltarea vederii reale transcendental prin ridicarea procentelor vibrațiilor, sunt dezastroase pentru un occidental, căci produc o separare prematură a sufletului, prin dublare, care duce la estenuare psihofizică, sau nebunie, — rămânând pentru occidental numai calea purității fizice prin regim vegetarian, a purității morale și mintale prin retrospectie (analizarea faptelor) și concentrație (stăpânirea gândului) care duce la dezvoltarea forței psihice și a forței mentale în mod lent și voluntar. (La Cosmogonie de Heindel).

Știința modernă a fost deci de un mare ajutor pentru cucerirea lumii materiale unde ea ocupă locul care-i revine ca educatoare a rasei umane. Dar când știința se spară de religie și devine cu totul materialistă, ea ajunge să fie câtva timp o amenințare pentru umanitate, căci duce la ateism, care este condamnat ca și fanatismul religios. Știința și religia trebuie de azi înainte să meargă alături și să trăiască laolaltă.

A fost un timp când religia, arta și știința erau reunite și se învățau în Templele Misterelor la antici, chiar până în timpul vechei Grecii. Destinul le vor reuni din nou la un moment dat și omul spiritual va primi atunci satisfacția perfectă prin inimă, intelect și simț. Inana va fi satisfăcută prin devoțiune sau cucernicie și prin aspectul științific; și partea estetică a naturii omenești va fi furnizată de diferitele arte întrebuițate în serviciul Templelor viitorului.

Când omul, sub influența viitoarei religii artistice și științifice va spiritualiza ființa sa, el va învăța să se controleze și să sprijine pe semenii săi într-un mod altruist. Va fi atunci un păzitor credincios al puterii gândului, fiind capabil de a forma idei corecte, pe cari va putea mata și viitoarea forță de manifestare, o forță care va face din oamenii de azi, *oameni-zei*. Având în vedere ucenicia actuală a acelor oameni de adevărat și profundă credință, supuși sincer și serios practicei de suprasensibilizare sau de perfecție a simțurilor, aceștia vor fi în stare de a utiliza această putere formidabilă, pentru binele tuturor, fără să mai fie seamă de interesul personal, care în mare parte este caracterul actualii omeniri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CORP FIZIC, EMOȚIONAL, INTELECTUAL ȘI SPIRIȚUAL

Un cercetător al adevărului, ducându-se la un înțelept, îi zise:

— Vreau să-mi cunosc Eul meu interior, spune-mi, te rog, cum s'ajung acolo.

— Privește într-o oglindă și spune-mi ce vezi?

— Văd o imagine.

— Acela este Eul, învață să-l cunoști.

Atunci cercetătorul începu să studieze fecunditatea și nașterea ființelor organizate, biologia, anatomia, gestațiunea, nașterea, maturitatea și moartea organismului viețuitoarelor.

Plin de admirație, cercetătorul se arată satisfăcut.

— Cu această înțelepciune, îi zise înțeleptul, mergi să servești omenirea.

Studentul plecă și învață mult, dar după câțiva ani, reveni să găsească pe înțelept.

— Nu sunt mulțumit, îi zise studentul cercetător, pentru că văd atâta imperfecțiune în acest Eu. Acest Eu este diform, când corpul lui diform este chiar el însuși? Este bolnav acest Eu, când corpul îi este deosemenii? Moare acest Eu, când se dezagreghează și se descompune acest corp?

— Corpul nostru nu este decât Templul de carne în care îți este foame și sete; în care ești satisfăcut sau nemulțumit; în care încerci curaj sau temere; resimți armonie și discordie; în care lucrezi sau pierzi vremea; iubești sau urăști; în care suferi sau mângâi; faci amici sau rămâi singuratec; ești sclav sau liber.

Aceste mobile ale acțiunii — continuă înțeleptul — sunt Eul. Caută să le cunoști, suferă, bucură-te, slujește și învață să-ți cunoști Eul tău.

Studentul plecă, lucră, iubi, suferi, se bucură, avu succese, lovituri, dar nu găsi deloc mulțumire. Din nou veni la înțelept.

— Sunt obosit de luptă, se plânse el înțeleptului, nu găsesc fericire în experiența lucrurilor contrarii.

— Ești gata acum pentru prima liberație din greșeala în care ai trăit, îl încuraje înțeleptul. Să știi, că tu ești acela care a perceput corpul și minunile sale, funcțiunile sale și serviciul lor, dorințele sale și acțiunea lor. Dpărtează-te acum de aceste experențe ale lumii iluzorii și contempla, gândește, căci tu ești gânditorul.

Multe vreme studentul mediată asupra formei exterioare a imaginației și a funcțiunilor sale; asupra dorințelor și pasiunilor lor. Ei vieții în spirit și zise:

— Acum știu cine sunt.

— Dar adormirea simțurilor în timpul perioadei somnului, îl intrigă mult. Plecă din nou și de astădată să ceară explicații înțeleptului.

— Ce se întâmplă, când dorm? Imi pare atunci că încetez să exist, să doresc, să lucrez. Nu voiu muri oare atunci când voiu înceta să gândesc?

— A doua liberațiune te va ajuta să te desrobești și de această greșeală de a confundă veghea eternă a spiritului pur; contemplația, meditația și extazul mistic, cu cunoștința de vis când corpul doarme. Pentru prima oară în extazul tău, atingând supraconștientul, cauza lucrurilor, vei înțelege adevărul și vei înceta de a mai identifica Eul tău cu corpul tău fizic, cu dorințele tale, și intelectul concret, recunoscându-le în mod obiectiv, ca manifestări ale Eului, pe planul fizic în care trăești ca om.

Facultatea de a gândi este o manifestare directă a spiritului, adică al intelectului abstract, supraconștient, sau causal.

Noi nu vedem prin ochiul fizic, ci prin văzul care este o putere abstractă, spirituală; noi nu auzim prin urechea fizică, ci prin auzul care este o putere abstractă, spirituală. Tot astfel se petrece și cu celelalte simțuri. Puterea simțurilor este o specializare a forțelor spiritului.

Noi nu gândim cu creerul, dar cu puterea abstractă a gândirei eterne, iar creerul nu este decât un organ fizic, care are drept funcțiune transmiterea desemnărilor spiritului. Evoluția creerului este datorită puterii de a gândi, în timpul când el este în manifestarea unei vieți terestre, din multele reîncarnațiuni ale Eului. Creșterea circonvoluțiunilor creerului nu face decât să înregistreze complexitatea gândirei deșteptate.

Când în educația noastră nu suntem ajutați spre înțelegerea adevăratei legi a fericirii și al adevăratului scop al vieții, se simte în suflet, o mare nevoie, din această cauză.

Scopul suprem al vieții este evoluția sufletului, ori, sufletul este triplu în natura sa; emoțional, intelectual și conștient. Evoluția lor are de scop desvoltarea supraconștientului, care este o facultate a omului spiritual, superior omului intelectual.

Tu, cercetătorule, funcționezi azi în intelectul conștient, care este un vehicul al celei mai subtile substanțe. Liberează-te și de sclavagiul acestui vehicul, acestui corp mental, concret, așa cum te-ai liberat de sclavagiul vehiculului fizic și de sclavagiul vehiculului emoțional, pașional, sau al dorințelor, și recunoaște-te ca Eu individual, eșind din Eul personalității sale teresre; recunoaște-te ca Ființă, ca Conștiință, ca Putere a intelectului tău; intelect care nu este decât un vehicul, un lucru pe care-l conduce ființa ta, ca și pe corpul fizic și pe cel al dorințelor sau emoțional.

Caută ca prin cugetarea ta profundă să atingi viața intimă a valorilor eterne din regia gândirei abstracte. Timpul etern a înmagazinat în conștiința Eului tău comori de experiențe. Nucleul unui fapt poate fi întrebuințat pentru a atrage în supraconștientul tău evenimente corelative, intinzându-se departe în trecutul fără început și în cele din urmă să-ți poți da seama că Eul nu este limitat la expresia unei singure personalități, dar că acest Eu, a adumbrit numeroase personalități în alte existențe trăite cu mii de ani înainte. Când vei simți că ai redesteptat cunoștința, vei înțelege cuvintele biblice ale divinului Crist: „Sunt, cel ce sunt și am fost înainte de Abraham“, sunt realmente Ființa, Conștiința, și Puterea, sunt esențialmente divin, sunt Spirit pur. Mergi, meditează, lucrează spre gloria Dumnezeuului tău, stabilește prin spirit unitatea cu acela care este iubire; redesteaptă în tine pe divinul Crist, care este calea, adevărul și viața.

Mihail DRĂGANESCU

FEMEIA DE NOAPTE

Lumina vieții nocturne ce arde în spasm rubiniu
 Cu sute de brațe prin noapte își cată ofranda dorită,
 Se frânge de ziduri, se 'nalță odată și apoi obosită
 Pe pieptul amantului negru alunecă 'n vâl fumuriu.

Femeia de noapte la pândă cu gura de jar o aprinde,
 Cu suflet de ghiață o stinge, cu brațe de lut o cuprinde;
 Femeia cea fără de suflet, sculptată în vis și nămol,
 Alunecă umbrei ispită cu trupul și sufletul gol.

Și râde orașul, nebunul, ascuns după porți și zăbrele,
 Viciosul cu ochi de satană, de jar și de smoală aprinși, —
 Tăcerea sfielnică râde dând glasuri fiiorilor stinși; —
 Setoasă de alcovuri vieața narcotică aspiră din stele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

UNDE TE-AM UITAT

În parcul cu mixandre tuberoze,
 Cu răsărituri palide de soare
 Și-amurguri sângerate în apus;
 Acolo, unde o poveste 'ntreagă
 Urzită din minciună tu mi-ai supus;
 Unde pe veci credință mi-ai jurat, —
 M'ai izgonit. Te-am plâns și te-am iertat.
 Azi nu mai crește nici o floare
 Și mor bastarde razele de soare,
 În cântecul acel de mandolină
 Ce ne-a vrăjit atât de mult odat',
 Într'un amurg s'a stins b'ând în surdină,
 Ca o sfioasă rază de lumină,
 În parcul unde te-am iubit, te-am plâns și te-am uitat.

Azi peste vechile alei
 Uitarea plânge flori de tei.

Florica CIURA

VIEAȚA CIMITIRULUI

Când intrai pe poarta cernită un copil mă 'ntrebă dacă nu vreau apă să stropesc un mormânt. Răspunzându-i că nu, mi-am urmat cărarea spre un loc mai singuratic. Pășeam încet pe drumul pietruit, cu inima strânsă de liniștea ce-am găsit-o în juru-mi. Trec printre mormintele pline de iarbă și pământ umed. Un fior rece îmi străbătu corpul; fața mi-se 'ngălbeni și rămăsei involuntar locului. O voce bărbătească și sgomotul unei unelte de săpat mă treziră la realitate. Doi gropari terminaseră casa de odihnă veșnică a unei ființe.

Intr'un târziu mi-am urmat drumul luându'o pe o potecă întorchiată ce cotea după morminte și cruci.

N'apucaii să mă așez bine pe o bancă și un vânt începu să sufle rece, prevestind ploaie. Razele soarelui se furișau printre castani și brazi. Un fluture galben se așează pe o piatră umedă pe care o scâldea o rază de soare. Lângă mine un mormânt era acoperit cu frunze mari de un verde-gălbui, iar o cruce de lemn sta aplecată într'o parte cerșind parcă un ajutor trecătorului spre a se 'ndrepta.

Norii s'au spart și soarele biruitor se arată tot mai strălucitor.

Băzăitul unei albine, cântecul unei păsări, sburatul unei rândunici, venirea unei fete cu flori la mormânt și vorbirea ei cu cei doi gropari, curmară liniștea sombră și „vieța cimitirului“ își reîncepu traiul.

Mă ridic să plec. La 'ntoarcere o cruce de lemn necojit și necioplit, crăpată de vreme, e înfiptă la capul unui mormânt acoperit cu iederă. Crucea și iedera păreau că se 'nfrățesc trăindu-și și ele o vieță a lor.

Maria PEȘTEANU

ZGOMOTE

Tropot pierdut de pas hain....
 Din depărtări zgomote vin:
 Un zgomot sters de larg de zări,
 Cum o corabie pe mări
 Se pierde 'ncet în depărtări,
 În larg marin!...

În mine zgomote răsar,
 Ca o chemare în zadar
 Copilăriei de demult!
 Reminiscente din trecut,
 Ca și un chiot lung, pierdut
 Pe un hotar!...

Odaia mea-i tăcută, dar
 Din când în când din colț apar
 Intunecimi ce curg cu zor,
 Ce mă străbat — vioi fior!
 Soptitul unui visător,
 Un vers amar!...

Un vers ce-i ritm și amintiri:
 Amărăciuni din alte firii!...
 Un vers la care visuri țeș,
 Un vis de nimeni înțeles,
 Dar care-i plin de-atât eres,
 Încât te miri!...

I. CHISĂLITZA-SEVEREANU

DIN MINE

Din mine cresc spre slavă flori,
 Yar cântece și ingeri moi
 Îărgesc afunduri de culori,
 În anii ce se 'ntorc 'napoi.

Surprins în univers cântând,
 M'am înălțat ca un mister,
 Cu florile spre soare, când
 S-a născut în mine-un glas din cer.

Ciocio S. ANDERCO

PROFETII ȘI ADEVĂRURI

— Da — da, tinere, o copilărie și o tinerețe lipsită de bucurii, nu vor putea fi niciodată șterse; s'au imprimat atât de adânc, încât ajungi să curgi în curba greoaie a neșăării aparente... Dar te șlefuești lăuntric! Un gest îți concretizează o situație și pe o replică prinsă întâmplător construiești drame de-un caraghioz-lăc înduioșetcr, dar totdeauna închise. Exact ca un surâs răutăcios la adresa propriilor tale suferințe, căci umilirea îți ascute simțurile până la o senzibilitate uimitoare: Te predispune spre artă. Creezi sau bucăți în cari te dăruiești cu totul, sau pamiletul cu zâmbetu-i acriu. Pe primele, publicul le califică drept banalități, pe cele din urmă răutăți; pentru el mediocritatea e cea mai acceptabilă: o primește fără nici-o sforțare. Dacă ești cu adevărat artist, nici nu bagi în seamă aceste mase care te devorează: ori te resping. Creezi doar pentru tine. Te adâncești atât de mult în lăuntru-ți, încât ajungi să stabilești noi raporturi între tine și cele din jurul tău: De exemplu, un copac liniștit îți dă impresia unui gânditor; creasta ascuțită a unui munte îți produce un fior de semeție viguroasă; etc... Ajungi chiar să pozezi o intuiție ce se apropie de superstiție: Prevezi unele fapte, pe care cauți să le indentifici — sub impresia unei dublări — cu cele din trecut. Ori cât de stranii ar părea aceste legături altora, pentru tine ele sunt firești; găsești în ele un fir conducător, o logică capricioasă poate, dar fatală și pe care o păstrezi cu încăpățănare deși e susceptibilă ori cărei contraziceri. Când o pierzi și pe aceasta, cauți să te reconstruiești „așa cum ai fost“, sau cel puțin să uiți starea ta actuală, prin ori ce mijloc — vorbe, stupefiante sau alcool — și fără a te gândi la intervalul acestui miraj. Deși toți aceștia sunt pe aceeași treaptă, fiecare se miră de prostia celorlalți, socotindu-și obișnuința ca pe o necesitate firească ori căruia om. De altfel lumea judecă mai totdeauna greșit! Invino-

văștește pe cel în chestie de puțină sa stăpânire de sine, fără a se gândi că acesta își face de cap tocmai din cauza un surplus de voință: Vrea cu orice preț să se simtă câteva clipe fericit; să-și reia firul aspirațiilor distruse, ori aruncate la o parte — ea pe niște bagaje ce-l incomodau pe drumul greoiu al existenței; să răscolească prin depozitul său sufletesc, căci fiecare din noi e un curios conglomerat de dorinți și resemnări, de cruzimi și domoale fire de gingășie. Eu, cel puțin, sunt ca și scrumiera asta: și scumuri scuturate și mucuri aurite și chibrituri arse... De toate! Un singur fapt mi a apărut întotdeauna ca și frântura asta de zare proaspătă, urmă el, privind fotografia prinsă în cristalul scrumierii, O dragoste! o dragoste care m'a adus aici — căci și un fapt minuscul, ca și-o catastrofă, te poate rostogoli în șleahta celor putzeși!

— Știu, îndrăsnii eu, povestea e veche: Prima iubire, plus coarnele.

— Te înșeli, zâmbi el. Ultima mea iubire și singura care va fi în vieța mea, minus aceste abstracții inutilizabile, dar caraghioase. Surâzi, nu crezi, dar așa e! O fetișcană subțire, palidă, cu degetele bătătorite de lucru. E drept, o înșelam ori când puteam, dar întotdeauna după ce mă despărțeam de cineva, mă întorceam la micuța lucrătoare; veșnică revenire, dar de scurtă durată. O săptămână, două, de intimitate mediocră, burgheză, înăbușită de lacrimi, de reproșuri, de false jurăminte. Știam că numai după ce treceam prin brațele ei puteam să iubesc pe alta! Apoi îmi luam iar sborul. O părăseam fără să-mi pese, căci eram sigur că mă așteaptă o lume nouă, stilizată subț ipocrizia-i ancestrală și prielnică aventurilor. Dar fetița aceea, ce mă iubea într'adevăr, era pentru mine nu numai un scurt popas pe țărnuț al unei liniști, presărată cu convingerea viitoarelor întâmplări. Ci un sprijin sufletesc mult mai puternic!... Abia după moartea ei mi-am dat seama de asta...

Lespedea nădușită a frunții, mângăiată de rostogolirea unduioasă a părului se înclina tristă, obosită.

— Și vezi, de aceia rățăcesc acum distrus și singur, fără să-mi mai găsească alinarea și cuibul cald de odinioară...

— Dar e copilărie, murmurai îndușat de atitudinea-i deprimată.

— O copilărie? Poate! Și poate chiar mai mult: o nebunie! Însă nenorocirea e că sunt convins de adevărul ei... Și ce mă doare mai mult, e că poți bate la toate porțile pământului, dar pe cea a *inteligerii* o găsești atât de rar, încât devine iluzorie!... Iată însă ceva interesant. Dumneata, tinere, care te crezi deștept — lucru mare — deși abea ai scăpat de pe băncile liceului și care deși cauți și vrei să mă judeci, mă crezi totuși! Pe când judecata dumnilă îți spune: „E o copilărie“, înăuntru-ți simți însă o convingere ce îți șoptește din ce în ce mai hotărât: „Poate, are dreptate... Da — da, are dreptate!“ Îți mulțumesc! Îți mulțumesc că m'ai ajutat să mă descotorosească pentru câțva timp de niște amintiri atât de grele și măcinate — ca și-un cimitir răvășit! Îți mulțumesc, deși ai primit invitația mea după un moment de neliniște, risipă la gândul că o să petreci pe socoteala și paralele altuia... De ce te-ai supăra când este așa? Ai uitat însă curând de toate! Dovada e paharul cu vin ce stă negolit încă

în fața dumnitale... La început ai rămas puțin surprins de destăinurile mele — ale unui străin — dar în curând ți-ai dat seama că și în vieța dumnitale sunt multe lucruri asemănătoare. Să nu crezi că alegerea mea a fost făcută la întâmplare : eram sigur c'o să mă înțelegi ! Am văzut asta din ființa dumnitale încrustată cu nota tainicelor suferințe ; din mersu-ți legănat, fără nici-o țință pe străzile pustii ; din langurozitatea privirilor... Ești sortit s'ajungi unul din deprimații soartei, chiar în situațiile cele mai înalte — căci o să ți-le cucerești ! Talentul dumnitale... Ești artist, nu-i așa ?

— Incerc și eu să scriu...

— Vezi c'aveam dreptate ? Talentul dumnitale, stimulat de dorința de a arăta ceea ce poți a celor de cari ai fost umilit, va izbucni prodigios și-ți va consacra locul pe care îl meriți. Mai curând, ori mai târziu, — asta n'are însemnătate. Nu te grăbi însă niciodată ; dar nici nu aștepta într'atâta încât să întârzii ; să mergi liniștit — călător cuminte ce-ajunge la momentul trebuincios — a-ta e totul ! Căci vieța nu-i decât un șir de etape și coincidențe, pe cari cei mai mulți dintre noi nu le observă, deoarece sunt prea absorbiți de cele înconjurătoare, ori de ei însăși. Nu uita însă de vorbele mele : O tinerețe și o copilărie lipsită de bucurii, nu vor putea fi niciodată șterse. Vei fi un veșnic desamăgit ! Poate fiindcă ești sacrificiul trebuincios care face o trecere prea bruscă între două clase sociale atât de deosebite. Noroc !

În timp ce își golea paharul, scoase mâna-i plină de bancnote și le deșertă pe masă cu dărnicia celui ce vine din necunoscut.

— Chelner ! Țal !

Se ridică apoi încet, cufundat în visul său și trecut nepăsător prin fața proprietarului frânt în două. Ușile se 'nchiseră în urmă-i cu suspine înăbușite. La o masă de alături, un bețiv — ai cărui mușchi faciali și crispau în spasme nervoase — adormise cu capul pe masă bolborosind greoi priu somn :

— Io n'am nimic cu siguranța...

Și eu eram beat, beat mort. Dar nu de alcool : de uimire ; de-o uimire ce mă'năbușea, mă făcea să văd totul în mod nebulos... Dintr'un salt m'am repezit afară. Dunga arămie a zorilor anunța dimineața. Și pentru prima dată m'am simțit mic — atât de mic — de parcă mă găseam gol în fața imensității. Avusese dreptate necunoscutul : Pe atunci eram încă tânăr !...

Ionel CHISĂLITZA-SEVEREANU

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Pentru nimic în lume n'am fi renunțat să ne scăldăm cu golanii, în Dunăre, în zilele călduroase ale lunii Cuptor.

Cum mâncam ne adunam toți pe furis — eram vre-o 20 de copii în curtea caselor noastre — și o ștergeam pușcă la Dunăre.

Ce de șiretlicuri ne trebuințam ca să învingem vigilența părinților!

Doamne! Doamne!

Nici bătaia tatii, nici rugămințile bunei și dragei mele bunice — Dumnezeu s'o odihnească 'n pace — nici sfaturile institutorului nu ne-au putut convinge să renunțăm la Dunăre. E drept că multe zile nu mai călcam pe acolo dacă aflam de vre-un înec, dar repede uitam. Nu renunțam, doamne ferește, la Dunăre, mai ales când vedeam gloata de golani că o ia într'acolo.

Casa noastră nu era departe și apoi ce ne interesa pe noi distanța, timpul sau îngrijorările părinților.

Sfânta copilărie!

Nu ne 'ntorceam acasă decât gonțiți de frig, ploaie sau de apusul soarelui.

De câte ori ne căuta tata, rareori ne găsea, — locul de scădat era mare, hainele le ascundeam și atâta gloată în apă...

Nu răspundeam dacă ne striga.

Odată însă era s'o băgăm pe mânecă.

Văzusem noi la circ pe „Mița baltistă“ cum mergea pe frânghie. Hai să facem și noi la fel.

Ne-am ales câți-va gimnastici — unul era tare la salturi și echilibre — și hai să mergem ca Mița baletista pe otgoanele șlepurilor!

Nu 'mi aduc aminte...

Ne-au speriat cei de pe șlep — ah! mare necaz aveam noi pe ei — am alunecat ne mai putându-ne ține echilibrul și... zdup în apă cu toți, — eram vre-o șase.

Pe doi dintre noi i-a luat curentul subt șlep și dacă nu era Tutilă, eram gata duși la fund.

Dar să vă spui cine era Tutilă.

Mă rog, pentru noi, Tutilă era... așa ceva ca un zeu. Il priveam cu admirație profundă și cu un respect, amestecat cu un fel de teamă. Era regele golanilor dunăreni. Veșnic umbla cu un box și cu un cuțit cu plăsele de os. Niciodată nu l-am văzut decât vesel și cântând: „Am iubit doi ochi albaștri“.

Il ziceau toți „Nea Tutilă“.

Era un vlăjgan bine legat, tuciuriu la față, ochi negrii ca de șarpe. Umbla ras. Să tof fi avut 20—24 ani. Era un perfect înotător și mai ales îi admira întreaga golătime puțința de a sta multă vreme subt apă.

Auzisem că fusese pe vremuri marinar.

Meseria grea . . . nu-i convena . . . și s'a lăsat de ea.

Avea acum o meserie mai bună. Era plătit de părinți să ne aibe „în secret“ sub supraveghere, să nu ne înecăm. Încasa bune parale.

Tutilă însă era o fire ciudată. Veșnic n'avea tutun și bani în buzunar.

Parcă'l văd. O șapcă de fochist pe cap, o flanelă de marinar cu dungi albastre, pantaloni de dril alb și pantofi în picioare.

Nu umbla allfel.

Ce făcea cu banii, Dumnezeu știa.

Mi-aduc aminte că prietenii lui, golanii la vârsta lui, spuneau mereu :

— „Păcat de nea Tutilă, băeat bun dar îl toacă ștoarfa aia de „Marița patruzeci de bani“ !

Noi eram mici și nu înțelegeam năcazul lui nea Tutilă.

Ce socoteli și-o fi făcut într'un rând Tutilă, nu știu. . . dar ne-am pomenit câți-va din noi, trași subț apă de mâni vânjoase invizibile!

Ajutor! Ajutor! Mă 'nec! Strigam. Atunci aparea ca 'n povești Tutilă și ne salva.

Apoi cu alai mere ne conducea acasă.

Părinții îl recompensau bine, noi ne făceam de răs în mahala că era să ne înghită Dunărea, că umblăm cu golanii, mâncam pe deasupra și o „mamă de bătae“ dela tata, de numai bunica știa cum ne scăpa.

Nu mai vorbesc de ce ne aștepta la școală, aresturi, urecheli și bruftueli.

Doamne! Doamne! Mult ne mai chinuia!

Mi se sbârlește părul și acum de ce păția biata noastră pie'e.

O întâmplare analoagă m'a vindecat pentru totdeauna de Dunăre.

Unde o mai fi Tutilă? O fi bătrân?

Stă pe malul Dunării admirând vapoarele, e cuprins de nostalgia apei și de sgomotul de odinioară din portul ce înainte de război era atât de animat?

Sau de mult a trecut întru cele veșnice.

— „Ce cuminți s'au făcut copiii noștri!“ , spunea tata într'un rând, în timp ce ne jucam în curte de-a „pituluș“.

— „Taci din gură să nu-i deochi, răspundea bunica dintr'un colț al curții, unde cu ochelarii pe nas lucra la niște ciorapi de ai tatei.

Și cuminți am rămas de atunci.

Sya APOSTOL

CĂRȚI

ADELA, roman de *G. Ibrăileanu*. În literatura românească domnul Ibrăileanu este mai mult decât cunoscut. Este respectat mai ales pentru judicioasele sale critici culturale și literare din ultimii douăzeci de ani. Studii profunde și o largă perspectivă și înțelegere a operelor literaturii noastre moderne, l'au făcut pe criticul ieșan să fie o autoritate în domeniul criticii literaturii românești actuale. Străpungerea literaturii a făcut-o însă în acest an cu un roman ce-l situează pe autorul *Spiritului critic în cultura românească*, în fruntea scriitorilor noștri. *Adela* e o carte ce va însemna o dată literară în tot ce se scrie astăzi. Romanele pornografice, produse mai ales ale unor scriitori ce nu sunt de origine românească, însă paraziti ai scrisului românesc, au inundat ca un puhoi de apă ce trece prin grămezi de gunoarie, turburând mai la vale apa limpede a spiritului creator autohton. Era nevoie, se simțea o absolută lipsă, de o carte în care paginile să fie pregnante de un simțământ ales, delicat și sensibil la toate pasiunile omenești, naturale și nepervertite. O asemenea scriere literară ne-a dăruit-o domnul Ibrăileanu în prea frumosul său roman *Adela*. Cartea aceasta e o muștrare indirectă adusă autorilor contemporani de romane cari iau ca temă a descrierii eroinelor, mijlocul femeii, întorcându-l și sucindu-l în toate pozițiile imaginabile. Adică pornografie și perversiune pentru un anumit public cu o cultură mediocră și care cere asemenea lecturi. Taraba cărți deci trebuie să dea câștigul cerut de autor și mai cu seamă de editor. Autorul *Adelei* s'a abătut dela această regulă și a scris un roman așa cum cere omenia unui scriitor serios. Oare va fi o lecție acest roman pentru autorii scrierilor de scandal de astăzi?

S'a spus de către mulți, prin diferite publicații, dela apariția *Adelei* și până azi, că această carte e romanul unui intelectual, redând partea cea mai frumoasă a dragostei: iubirea platonice. Ni s'au părut exagerate aceste păreri. Dealtfel, pretinii literari ai autorului l'au lăudat atât demult pentru această carte, încât cu siguranță că domnul Ibrăileanu, nu e încântat. Laudele vărsate cu găleata sunt, în literatură, tănăieri, și când le adresezi unui critic, au un scop ușor de înțeles.

Adela e o carte bună, frumoasă și plăcută la citit. Ne vom explica.

E o carte bună pentru că redă cu o mare putere de pătrundere sentimentul curat al unui bărbat pentru o femeie ce-i este atât de necesară chiar la o vârstă mai înaintată ca a lui Emil Codreanu. Pentru eroul nostru o femeie cu educație aleasă, tânără și frumoasă, e pozoaba vieții lui și înțelege să aibe pentru acest neprețuit juvaer o purtare așa de omenească și chibzuită, și s'o respecte în toate mădușare ființei ei, fiind atent la orice plăcere și dorință a ei, încât să se facă, pe această cale, iubit de aceia care i-a dat cei mai puternici fiori de viață. Descrierea acestor sentimente, de o neprețuită nobleță sufletească, e atât de profundă și frumoasă încât ți-se pare că ai în fața ta o antologie a dragostei. Reproducem:

„Interesele și soarta ei îmi sunt atât de scumpe, încât dacă ea ar fi fericită cu oricine altul afară de mine, i-ași urî fericirea, și dacă ași ști-o durabilă, i-ași urî-o cu săbăticie — atât de mult suntem pretini! Și dacă mi s'ar impune alternativa de a o vedea înăbușită de patimă în brațele altuia ori neînsuflețită pe catafalc, nu știu ce ași alhora mai puțin — așa de mult îi sunt prietin..

„Pretinția noastră a murit odată cu cea dintâiu bătaie de inimă pentru ea, fiindcă foamea selectivă de femeie, numită impropriu și aproape în derădere ubire, este întoarcerea la animalitate, este, gândind bine, o impulsie sinistră. (În momentul suprem al iubirii, femeia are în brațele ei un pitecantrop!). Și tot atunci a murit și pretinția ei — când, conștient sau inconștient, a simțit că a încetat de a fi pentru tine ființa pur spirituală, că-i vrei ființa fizică, — orice declarație de amor, ori cum ar fi exprimată, tacit sau prin cuvinte, fiind, în esența ei, o censură a corpului, considerată de femeie, fie că consimte sau nu, ca o „propunere rușinoasă“! Admirația, unicizarea, idealizarea — *mitul* creat de inteligență și imaginație pe instinctul brut — acopăr realitatea cu maldăre de flori, și atâta tot! (Pag. 114 și 115).

Nu e această o pagină de definire a dragostei demnă de Balzac? Să mergem mai departe.

E o carte frumoasă, mai cu seamă prin acele fragmente de autentice poezie lirică. Iată:

„Tineretea — plutire pe un râu de munte cu mlădieri capricioase, subt jocurile de lumini și umbre ale pădurilor, cu întârzieri neprevăzute și binevnite, cu gândul la bucuria drumului de mâine. Și — după

câțiva ani, cari trec ca un fulger, alunecarea vertiginoasă fără puțință de oprire, între maluri uniforme, într'o lumină sură și rece de toamnă, spre apropiata prăpastie... (Pag. 36 și 37).

Și plăcută la cetit această carte, am spus, având a intelectualitate pură mai în fiecare pagină:

„Iubirea, nebunia fiziologiei, nu se poate spune, toată, decât prin muzică, fiindcă durerea se exprimă prin țipete și muzica e țipătul perfecționat. Pictura și sculptura sunt arte inferioare: ele pot reprezenta iubirea, dar nu o pot exprima. Poezia ține mijlocul, pentrucă abia o poate exprima. Pictura și sculptura sunt frumoase, pentrucă se adresează, prin forme, creierului. Muzica se adresează, prin creier, fiziologiei. Muzică frumoasă nu există: Ea nu este „reprezentare“. Muzica ori nu e nimic, ori ține de sublim, ca tot ce zgudue adâncurile insondabile ale ființei noastre, ca tot ce exagerează durerea de a trăi. De aceea orice muzică, chiar și un vals, dacă mișcă profund, e tristă... (Pag. 193).

Și fiindcă am abuzat de citate cam lungi, tot să mai cităm unul, pentrucă mustrarea ce ni s'ar aduce pentru această, să fie barem îndreptățită :

„Dacă amorul ar fi provocat de frumusețea femeii, de inteligența ei, cum profesează filozofii idealisti, mai mult sau mai puțin castrați de natură (impotenți, fie vorba între noi, n. a.); ori de „comuniunea dintre suflete“, cum sugerează androginii și ginandrii (Traducere liberă: „Scumpă Amică, sufletele noastre comuniază. Așa dar, desbrăcăt-e!“) salvarea ar fi posibilă. Dar amorul nu este entuziasm estetic și moral. Sublimitățile astea clorotice n'ar putea explica tirania și demența lui. El este cu totul altceva. Este faptul fundamental al existenței, voința de a trăi sau, mai bine, de a nu muri (ceiace, deși pare acelaș lucru, e cu totul altceva).

„In strigătul de iubire, bărbatul cere femeii ajutor împotriva morții. De aceea „amorul e tare ca moartea“. De aceea senzația fără nici o analogie a realizării lui. De aceea posibilitatea imaginilor voluptuoase de a ține piept în conștiința imaginii înfiorătoare a morții. De aceea absolvirea minciunii, coruperii servitorilor, efracției, crimei, când au de scop posesiunea femeii iubite. — conștiința umană recunoscând astfel că drepturile vieții primează pe ale moralei și ale societății. De aceea provocarea unuia prin altul a sentimentului pentru femei și a sentimentului pentru natură: eternitatea splendidă a universului exasperând în om conștiința obscură a vremelniciii lui. (Pag. 169 și 170).

Ne oprim. Romanul acesta ne-a întărit și mai mult părerea noastră pe care o spunem mereu: Decât cincizeci de romane scrise în douăzeci și cinci de ani (cam două pe an), mai bine unul și bun, la vârsta de cincizeci de ani.

ASPECTE ȘI ATITUDINI IDEOLOGICE, studii critice de Al. Dima. Pornind dela ideea că o critică severă a culturii românești, astăzi când pășim energic către un ideal de artă, după împlinirea

idealului național, domnul Dima atacă științific, cu un bogat lux de argumente, aceste delicate și serioase probleme. Un cărturar distins ca domnia sa, cu pregătirea necesară pentru studiul acestor probleme, face o incursiune în straturile culturii europene pentru a putea înainta mai în voie în cultura poporului român, care este fatal legată de cea europeană.

Convîngându-se că există o criză în cultura europeană (creдем că în cea universală) domnul Dima îi găsește cauzele în depresiunea sufletească ce a urmat, mai ales după război și agravată de starea economică a Europei (a lumii întregi). Lumea gonește mereu după plăceri și bunuri materiale, mai cu seamă generațiile războiului și cele următoare, cari, apăsate de lipsurile de tot felul, vor să se bucure, cel puțin o clipă, de plăcerile vieții: femei, petreceri, etc.; toate acestea fiind procurate numai de ban, e natural ca banul să fie ținta oricui n'are un ideal în viață. Cele spirituale nu contează.

Aplicate la poporul nostru aceste legi false dau acelaș rezultat: criza culturii românești.

Mai departe, domnul Dima, combate pe domni Nichifor Crainic, Nae Ionescu și Radu Dragnea, cari văd remediul crizei culturii românești prin inocularea unui misticism religios ortodox. Misticismul fiind o stare psihică de contemplație, deci de pasivitate, ar fi dăunătoare pentru un popor, cum e poporul românesc, care se găsește în pragul culturii universale (nu europene). Bazat pe constatările domnului Rădulescu—Motru, autorul scrierii de înaltă cugetare sănătoasă, *Personalismul energetic*, domnul Dima merge mai departe cu aceste analize, contribuind astfel, într'o largă măsură, la limpezirea problemelor culturii românești, mai acute astăzi decât oricând.

Cartea domnului Dima este un îndreptar pentru cărturarii noștri și contribuția ce o aduce culturii noastre este binevenită. O recomandăm cu căldură cititorilor noștri.

PENUMBRE, nuvele de *Petre Târția*. Un tânăr ce își înalță capul ca un ghiocel sfios, gămălia la razele soarelui de primăvară, domnul Petre Târția, ridică cu petalele talentului său, coajea de ghiță a literaturii și ne dă un volum de nuvele (pe nedrept cu subtitlul de „Romane în fragmente“) plin de zăcăminte literare. Inceputul, cu această proză caracteristică tinereții prin îndrăzneala observațiilor, îl îndreptățește pe acest autor să privească cu încrederea viitorului său literar. Un singur citat:

„Pe versantele colinelor se dedeau de a berbeleacul clăi de negură. Un fuior prins într'un mărăciniș încearcă să se descurce. (Pag. 28).

REVISTE

CANCERUL, revistă de studii medicale referitoare la această teribilă boală, scoasă de Institutul de Cancer din Cluj. Nu este în

dreptul publicației noastre pentru a se ocupa cu chestiuni în afară de literatură și artă. Dar fiindcă flagelul cancerului, care în ultimul timp înaintază cu repeziciune asupra lumii, a înspăimântat omenirea prin ravagiile ce le face, credem că o observație, din punct de vedere social, se impune. Cunoscuții medici, autori ai articolelor din această occidentală publicație de specialitate, susțin: Cancerul, când a fost din vreme observat asupra unui bolnav, la începutul penetrației lui, se poate vindeca. Pentru aceasta trebuie o echipă bine formată de medici specialiști, spitale și așezăminte suficiente pentru cât mai mulți bolnavi și materialul și aparatele de laborator necesare. Acestea fiind în măsura necesității lor, cancerul este încercuit și poate fi distrus. Dacă acestea sunt adevăruri adevărate, atunci ne întrebăm: de ce nu se iau măsuri de către cei în drept, ca la viitoarele bugete să primeze sănătatea publică și nu alte probleme cari mai pot aștepta? Să ne înțelegem. Preferăm mai bine un popor analfabet și sănătos, unui popor sifilitic, tuberculizat și cancerizat. Cu alte cuvinte mai sănătos ar fi, pentru sănătatea nației românești, și pentru creațiile lui spirituale, ca să aibe întâi *sănătatea* și apoi Școală și Biserică. De ce bugetul sănătății publice, la noi, e mai mic decât al altor departamente?! Nu văd domniile guvernante, cari au destinele acestui popor în mână, că săvârșesc o crimă națională, lăsând sănătatea publică ignorată. Se va răsbuna crunt odată această nepăsare!

ȘTIRI

În renumita revistă franceză *La revue spirite*, cu o vechime de aproape optzeci de ani, domnul Gabriel Gobron, un distins intelectual și scriitor francez, vorbește în „Chronique étrangère“, în numărul de pe August 1933, la pag. 365, despre revista noastră Hyperion, remarcând paginile de gândire etică ale domnului Mihail Drăgănescu, prețuitul nostru colaborator. Faptul că o mare revistă franceză, prin unul din harnicii ei conducători, are cuvinte de laudă pentru Hyperion și colaboratorii săi, ne măgulește și avem dreptul, lăsând modestia la o parte pentru o clipă, să ne mândrim.

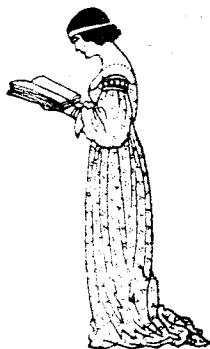
— În numărul 7 din *Hyperion* de pe luna Iulie c. s'au strecurat câteva greșeli cari strică înțelesul frazelor și le îndreptăm: La pag. 172, rândul 2 din aliniatul ultim, să se citească „aceste mirosuri din paradisul sufletesc“, în loc de „această mizerie din, etc. La pag. 173, rândul prim din poezia *Sfântul Ilie*, să se citească *telegarii* cu doi i și nu cu un i; iar la rândul patru să se citească *pochește* în loc de *pornește*; la pag. 190, rândul prim din al doilea aliniat, să se citească 1909 în loc de 1919.

— Cel mai târziu la 1 Noemvrie c. va apare ediția III-a din volumul *Agonia Soarelui*, poemele domnului C. Argintaru, revăzute și cu alte poeme mai nouă, în 160 de pagini.

— Ni se cer mereu informații referitoare la revistă sau articole trimise și nepublicate. Răspundem odată pentru totdeauna. Revista Hyperion nu se mai trimite decât aceluia care au achitat abonamentul și restanțele de anul trecut, sau aceluia care trimite costul abonamentului înainte. Pe acei cari ne-au achitat abonamentul nuri privește cele de mai sus. Cei cari nu ne-au achitat, îi rugăm să ne achite abonamentul pe acest an, 1933, de 200 lei; iar cei cari nu vor să ne achite restanțele de anul trecut, le amintim că legea ne dă dreptul ca în termen de 5 ani să ne putem încasa pagubele. Dacă cineva a primit revista și nu i-a simțit lipsa, era *dator* s'o refuze. Din moment ce a primit mai mult de două numere, e considerat ca abonat și e *obligat*, după lege, a ne achita costul numerelor primite (a 20 lei numărul). E un lucru atât de elementar acesta încât nu mai insistăm asupra lui pe cale publicistică ci pe cea juridică. Nu e nimeni obligat să citească o publicație care nu-i e necesară, e obligat însă să aibe omenie și s'o refuze, dacă nuri trebuie, sau s'o plătească dacă o reține.

Relativ la materialul literar trimis și nepublicat în timp de două luni, înseamnă că a fost distrus. Nu întotdeauna un material literar trimis nouă, nu este socotit bun de publicat, ci se întâmplă ca acel material să nu corespundă structurii și scopului revistei noastre. Și în acest caz, distrugerea.

Persoanele cari ne cer informații sunt rugate, de vor să aibe răspunsul nostru, a ne trimite mărci pentru aceasta.

LIBRĂRIA EDITOARE

SOCEC & CO. S. A.

București, Calea Victoriei 13

Bogat asortiment de cărți literare, pedagogice,
de Drept și Biblioteci de popularizare.

Ce urmărim noi?

Să vă interesăm

Să vă sfătuim

Să vă servim

BCU Cluj *Deveniți clienții noștri!*

Da! veți deveni clienții și prietenii noștri pentru că GALERIILE LAFAYETTE vă oferă numai foloase. Câștig de timp, pentru că în acelaș loc găsiți adunate toate articolele. Câștig de bani pentru că magazinele noastre, eliminând intermediarii dela producător la consumator, sunt singure în măsura să efi-nească prețurile înlăturând orice concurență. Asortimente bogate, o permanentă grije de a fi în curent cu moda și cu cerințele clientelei, livrare la domiciliu, — tot lucruri menite să facă din fiecare client un credincios prieten al GALERIILOR LAFAYETTE.

Ardelenii, când vin în București, merg la GRAND HOTEL, vis-à-vis de palatul marelui librării »S o c e c« din Calea Victoriei 13. Confort modern, serviciu prompt și prețuri convenabile.

„Ardealul” Cluj, Str. Memorandului 22